

ТУМАЧЕЊЕ МОЛИТВЕ ГОСПОДЊЕ

ОЧЕ НАШ

СВЕТОГ МАКАРИЈА КОРИНТСКОГ (НОТАРАСА)

ПРЕГЛЕДАНО И ПОЈЕДНОСТАВЉЕНО ОД

СВЕТОГ НИКОДИМА АГИОРИТА

ПРЕУЗЕТО ИЗ КЊИГЕ *НАЈДУШЕКОРИСНИЈЕ*

"О СТАЛНОМ ПРИЧЕШЋИВАЊУ

ПРЕЧИСТИМ ХРИСТОВИМ ТАЈНАМА"

Предговор

молитви Господњој

Господња Молитва, браћо моја, садржи по Светом Максиму седам високих тема: теологију, усиновљење, равночасност са Ангелима, насладу живота вечнога, повратак природе људске у првобитно стање (= [??????????????]), престанак закона греха, и укидање тираније ђавола. Теологију, пак, и усиновљење садржи почетак молитве, "Оче наш"; јер нас истовремено учи да је Бог, с једне стране Отац Сина, и исходник (= ??????????) Светог Духа, а са друге, Отац наш по стварању и благодати и ми синови Његови.

Равночасност са ангелима, пак, садрже ове речи: "Да буде воља твоја како на небу, (*тако*) и на земљи", преко којих молимо да се сјединимо са ангелима, и као што се на небу врши воља Божија од Ангела који су на

небу, тако треба де се врши и од нас земних. Насладу вечног живота садрже ове речи: "Хлеб наш насушни дај нам данас". Повратак у првобитно стање (= [??????????????) и јединство природе показује "и опрости нам дугове наше, као што и ми опраштамо дужницима нашим", јер, када ми опраштамо својим непријатељима, сједињујемо се (са њима) и више се не раздвајамо због разлике мишљења и склоности. Удаљавање греха од нас објављује "и не уведи нас у искушење", овим речима исказујемо да не упаднемо у искушење које произлази од закона греха. Укидање тираније ђавола назначују ове речи: "Него нас избави од злога".

Названо је, пак, молитвом ово учење Господа нашег, јер садржи све што људи од Бога треба да ишту, и све што пристоји да Бог даје људима. Молитва се, пак, дели на три (*дела*): *а*) на славословље и опевавање Бога, *б*) на благодарење Богу ради добротинастава које нам је учинио, и која нам чини; *в*) на молбу за отпуштење грехова наших и остале браће наше, и на друге разне молбе; док се Господња молитва дели на седам (*делова*) као што смо напред казали. Зашто на седам? Зато што човек у овом седмичном веку има допуштење да од Бога иште и да добија, у осмом, пак, веку, дакле у будућем, немамо могућности да то чинимо, јер тада више није време делања, већ узвраћања према учињеном.

~~~~~

~~~~~

~~~~

ПОГЛАВЉЕ 1

УВОД

~~~~~

Оче наш који си на небесима.

1. Велико је, ваистину, браћо моја, милосрђе Господа нашег, необјашњиво је човекољубље које је показао и показује према нама незахвалнима и Доброчинитељу неблагодарнима. Јер не само да нас је, пале у грех, својом безграничном добротом подигао, него нам је и законе молитве предао, које и Богу одводе и људском роду су корисне. Да не бисмо случајно опет из безумности пали у иста сагрешења. Због тога, као што је исправно, од самог почетка молитве уздиже ум наш до најузвишенијег поглавља Теологије, показујући свога по природи Оца, Творцем све видиве и невидиве творевине, и усиновљење, кога смо се (*ми*) Хришћани удостојили, називајући га по благодати Оцем.

Јер, пошто се Господ наш Исус Христос оваплотио, дата је власт свима који су у њега поверовали да кроз Свето Крштење постану чеда и синови Божији, као што говори Богослов Јован: *"Даде им власт да буду чеда Божија, онима који верују у име Његово"* . (Јн. 1, 12). Док апостол Павле овако пише: *"Јер сте сви синови Божији вером у Христа Исуса"* . (Гал. 3, 26). И опет: *"А пошто сте синови, посла Бог Духа Сина свога у срца ваша, који виче: Ава, Оче!"* (Гал. 4, 6). Дакле, сви верни

и православни чеда сте Божија вером, благодаћу Исуса Христа. И опет, пошто сте чеда Божија, Бог је у срца ваша послао и вашег оца по благодати, Светог Духа Сина свог, који тамо унутра тајно зове: О, Оче, Оче наш!

Ради тога Господ нам поручује како да се молимо Оцу нашем по благодати, да бисмо увек до краја били чувани благодаћу усиновљења, да бисмо, дакле, били чеда Божија не само по препорођању и Крштењу, него и по делу и пракси. Јер свако ко не чини дела духовна, достојна препорођења свихе, него сатанска, тај није достојан да Бога назива Оцем својим, већ ђавола, по речима Господа нашег: *"Вама је отац ђаво, и жеље оца свога хоћете да чините"*. (Јн. 8, 44).

Заповеда нам да Га називамо Оцем да би нас, с једне стране, обавестио да смо се препорођењем божанског Крштења родили као истинска чеда Божија, а са друге, да треба да чувамо и особине, дакле, врлине Оца нашега, ганути на неки начин због овог сродства које имамо са Њим, као што Он сам говори: *"Будите, дакле, милостиви као и отац ваш што је милостив."* (Лк. 6, 36). Дакле, будите сажалјиви према свима, као што је и отац ваш према свима сажалјив. И Апостол Петар: *"Зато опасавши бедра разума свога, будите трезвени, сасвим се надајте благодати која ће вам се донети откривењем Исуса Христа. Као чеда послушности не поводитите се за пређашњим жељама из времена вашег незнања, него по Светоме који вас је позвао, будите и сами свети у свему живљењу. Јер је написано: Будите*

свети јер сам ја (Бог ваш) свет. И ако зовете оцем онога који, не гледајући ко је ко, суди свакоме по делу, проводите у страху време нашега странствовања." (1Пт. 1, 13-17.). А Велики Василије говори да је: *"одлика рођенога од Духа, да постане попут њега(=Духа) у датој мери, од кога се и родио. Јер рођено од тела тело је, а рођено од Духа дух је"* . (Види у: *Шта је одлика Хришћанина*). Дакле, својствено је ономе који је рођен о Духа Светога, да по могућности постане сличан Духу, од кога се и родио, као што је и писано, да онај који је рођен од телесног оца, и сам је тело, дакле телесан, онај, пак, који се роди од Духа Светог, и сам је Дух, дакле духован.

И треће, називамо га Оцем, зато што смо се, пошто смо поверовали у самог Јединородног Сина Божијег, измирили са Богом, небеским Оцем нашим, (*ми*) који смо претходно били непријатељи Његови и чеда гнева. Говорећи, пак, *"Оче наш"* , објавио нам је да смо ми који смо препорођени Светим Крштењем, сви права браћа, и чеда једног Оца, Бога, и једне Мајке, Свете Источне, Апостолске и Католичанске (=саборне) Цркве. Треба, дакле, да волимо једни друге као права браћа, како нам заповеда Господ говорећи: *"Ово је заповест моја: да љубите једни друге..."* (Јн. 15, 12, 17).

По бићу, дакле по саздању и стварању, Бог јесте и назива се Отац свих људи, и верујућих и не верујућих; дакле имамо обавезу да љубимо све људе, јер су почаствовани и створени од руку Божијих, а да мрзимо само злобу и безбожност, а не створење Божије. А по

добробитију (= ?# ? [?@????](#)), дакле, по пресаздању, треба ми православни Хришћани више да волимо један другога, јер смо двоструко сједињени, и по природи и по благодати.

Сви људи се, пак, деле на три (*реда*): на праве слуге, на лажне слуге, и на лукаве слуге, непријатеље и противнике Бога. А праве слуге су они који исправно верују и са страхом и радошћу врше вољу Божију; лажне слуге су они који ипак верују у Христа и примили су Свето Крштење, с тим што не извршују Његове заповести; док трећи, међутим, иако су и они као творевина Божија слуге, лукави су, непријатељи и противници Божији, иако су веома болесни и не могу ништа да учине. То су они који су поверовали у Христа, па касније пали у разне јереси. Заједно са овима прибрајају се и други, неверујући и безбожници. Међутим, ми, који смо се удостојили да постанемо слуге и синови Божији по благодати кроз препорођење и Свето Крштење, да не постанемо опет слуге непријатеља нашег ђавола, падајући вољно у његове зле воље, да не постанемо слични онима, о којима Апостол пише да су били "*живи ухваћени од њега(=ђавола), у вољу његову.*" (2Тим. 2, 26.). Дакле, ухваћени у замку ђавола, да врше вољу његову.

Али, пошто је Отац наш на небесима, и ми својим умом треба да гледамо на небо, тамо где је отаџбина наша, горњи Јерусалим, а не доле на земљу, као свиње, него на Њега, нашег сладчајшег Спаса и Владику, и на небеске лепоте Раја. Не само у време молитве, него у

свако време и на сваком месту треба наш умо да буде на небу, да се, овде доле, не би расејавао пропадљивим и пролазним стварима. И присиљавајмо себе сваког дана, као што говори Господ, да се *"царство небеско са напором осваја, и подвижници га задобијају"* . (Мт. 11, 12), дакле, царство небеско је тешко (*освојити*), и који себе присиљавају, они га и задобијају, помагани Богом, који хоће да икона Божија у нама буде сачувана читава и чиста, и тако, мало по мало, од иконе усходимо, колико је могуће, и до подобија, освећивани од Бога, и светећи божанско име Његово на земљи, и говорећи у молитви:

Да се свети име Твоје.

ПОГЛАВЉЕ 2

2. Да ли, тобоже, име Божије није Свето, па због тога треба да молимо да се освети? И како ово пристоји? Зар Он није извор светости? Зар се Њиме не освећује све, што је на небесима и што је на земљи? И како нам сада заповеда да светимо име Његово? Име Божије је само по себи Свето и Пресвето и извор је светости, и чим се призове, освећује све оне ствари због којих се призива, и никакво увећање светости или умањење не прима. Међутим, Бог хоће и воли да се име Његово слави и од свих створења Његових, као што говори Пророк и Псалмопевац Давид: *"Благословите Господа сва дела Његова"* (Пс. 102, 22). Он ово захтева не толико због себе, колико да би се ова (дела) Њиме осветила и да би се прославила. Због тога, што год да чинимо све треба да буде у славу Божију, по Апостолу који говори: *"Ако,*

дакле, једете, ако ли пијете, ако ли што друго чините, све на славу Божију чините" .(1Кор. 10, 31), дакле, било да једете, или пијете, или било шта друго да чините, све да чините у славу Божију, да би се и од нас име Божије светило.

Свети се онда, када чинимо дела добра и света, као што је и вера наша света. И тада видећи људи наше добро живљење, верни Хришћани прослављају Бога, који нас умудрује и оснажује да чинимо добро, а неверни долазе у познање истине, видећи да наша дела потврђују веру нашу, као што нам и Господ заповеда, говорећи: *"Тако да се светли светлост ваша пред људима, да виде ваша добра дела и прославе Оца нашега који је на небесима"* . (Мт. 5, 16).

Као што се, у противном, због нас хули међу незнабошцима, по Апостоу: *"Јер се име Божије због вас хули међу незнабошцима, као што је написано."* (Рим. 2, 24; Ис. 52, 5), што доноси велики пакао и страшну опасност, јер људи мисле, и то свакако неверујући, да нам Бог заповеда да тако чинимо. Да не би, дакле, проузроковали Богу пркос и срамоту, а себи вечни пакао, требало би да се побринемо да, заједно са правом вером и благочестивошћу, имамо врлински живот и делање. А врлински живот је да извршавамо заповести Христове, као што Он сам говори: *"Ако ме љубите, заповести моје држите"* , (Јн. 14, 15). Да би се кроз држање заповести Његових показивала љубав коју имамо према Њему, и да се вера утврђује. Јер, говори божанствени Златоуст : *"Ако нико не може*

Исуса да назове Господом осим у Духу Светоме, утолико више није могуће стећи веру сигурну и укоренењу (=утврђену), осим у Духу Светоме. Како нам је могуће да пригрлимо помоћ Духа и да је убедимо да остане са нама? Добрим делима и животом изврсним. Као што се светлост лампе одржава уљем, а када се оно потроши и лампа се гаси, тако и благодат Духа, када имамо добра дела, и милосрђа многог изливеденог, остаје у души попут пламена уљем одржаваног; а када их нема, повлачи се и одлази... Одржавајмо огањ Духа изобилним човекољубљем и појачаним милосрђем, да не бисмо по питању вере претрпели бродолом; а вера, пак, да би остала непоколебива потребује помоћ Духа и ишчекивање, а помоћ Духа, чистим животом и делањем изврсним свагда са нама остаје. Дакле, ако желимо да имамо веру укоренењу (=утврђену), потребно нам је чисто живљење које ће убедити Духа да остане и да утврди њену силу; јер нема, не постоји онај који има нечист живот, а да се и у вери не колеба. И да научите, ово је истинито, да и дела зла уништавају постојаност вере. Чуј шта Павле говори пишући Тимотеју. Да се, каже, као војник бори добром борбом, имајући веру и добру савест, (а добра савест се рађа из исправног живота и дела исправних), од које неки удаљени, о вери говори, доживеше бродолом". И опет на другом месту: "Корен свакога зла је среброљубље, којем се предавши неки застранише у вери. Јеси ли видео да су због тога и они претрпели бродолом, а и ови су застранили, јер су први добру савест одбацили, а други се у среброљубље обукли? Као они који о свему исправно промишљају,

потрудимо се око изврсног живота, да би нам плата била двострука; једна, припремљена због дела за наплату, а друга због непоколебивости у вери: што је храна за тело, то је живљење за веру. И као што се природа тела нашег не може одржати без хране, тако ни вера без добрих дела; без дела, пак, вера је мртва". (Јак. 2, 26), (том 9, беседа 55).

Многи су искусили веру и били су Хришћани, међутим, пошто нису имали добра дела која прате веру отпали су од спасења. Ми се, међутим, за оба постарајмо, и за веру и за добра дела, да бисмо без страха могли да говоримо остатак молитве:

Да дође царство Твоје.

ПОГЛАВЉЕ 3

Будући да се људска природа својеволјно предала у ропство човекоубици ђаволу, тога ради нам Господ наш заповеда да молимо Бога и Оца нашег да нас ослободи од горке тираније ђавола. На другачији начин ово не бива, осим, ако царство Божије дође нама, дакле Дух Свети, да би истерао из нас тиранина непријатеља, и да Он (=Дух Свети) завлада у нама. Јер савршенима приличи да траже царство Бога и Оца, пошто су достигли у савршенство духовног узраста; (ми) који још увек имамо грижу савести због егоизма, не можемо ни да отворимо уста да затражимо ово, него треба да молимо Бога да пошаље Духа Светог, да би нас просветио и оснажио на свету вољу Његову и на дела покајања, јер говори часни Претеча: *"Покајте се, јер се*

приближило царство небеско" . Као да нам говори: Људи, покајте се за зла која чините, и припремите се да примите царство небеско, дакле, самог јединородног Сина и Логоса Божијег, који је дошао да завлада и спаси цели свет. Ради тога треба да говоримо по Светом Максиму: "Да дође Дух Твој Свети да нас сасвим очисти, и тело и душу, да постанемо достојно станиште, да бисмо примили читаву Свету Тројицу, да убудуће Бог царује у нама, у срцима нашим, као што је и написано: "*Царство Божије унутра је, у вама*" (=Лк. 17, 21), у срцима вашим. И на другом месту: "Ја и Отац ћемо доћи и настанићемо се у њему"(Јн. 14, 23), дакле, у ономе који љуби заповести моје; а не више да станује и да царује у нама грех, као што говори Апостол: "Да не царује, дакле, грех у вашем смртном телу, да га слушате у похотама његовим". (Рим. 6, 12).

И тако оснаживани присуством Светога Духа, чинимо вољу Бога и Оца нашег небеског, и без стида у молитви говоримо:

Да буде воља Твоја, како на небу, (*тако*) и на земљи.

ПОГЛАВЉЕ 4

Не постоји ништа друго блаженије и мирније ни на небу, ни на земљи, од тога, да неко твори вољу Божију. Еосфор (= *ђаво*) је био на небу, међутим, не хотећи да твори вољу Божију, сурвао се у ад. Адам је био у Рају, као цар поштован од читаве творевине, али, будући да није сачувао божанску заповест, пао је у крајњу невољу. Дакле, свако ко не жели да чини вољу Божију,

сасвим је горд. Зато праведно проклиње Пророк Давид такве, говорећи: *"Запретио си гордима, проклети су који скрећу од заповести Твојих"*, и *"горди безаконоваху до краја"*. (Пс. 118, 21; 25).

Због тога Пророк указује, да је узрок безакоња гордост, и опет, узрок гордости је безакоње. Зато је немогуће да неко међу безаконцима нађе смиреног човека, и опет, човека који чува закон међу гордима, јер је гордост почетак и свршетак свакога зла. Воља Божија јесте да се ослобађамо зла, и да чинимо што је добро, као што говори исти Пророк: *"Клони се зла, и чини добро"*. А добро је оно што је посведочено Светим Писмом, и од стране Светих Отаца Цркве, а не оно што свако понаособ безумно говори, што је много пута и штетно и човека одводи у пропаст.

Ако ходимо по световним навикама и сагласно жељи свакога, ми хришћани се ни по чему нећемо разликовати од безбожних народа који немају закон и Писма, нити ћемо се разликовати од оних људи, који су живели у време безвлашћа, као што је записано у књизи Судија: *"Свако је чинио оно што је право у његовим очима, јер не беше цара у те дане"*. Зато су и Јевреји, када су, из зависти своје, хтели да убију Господа нашег - Пилат је хтео да га ослободи, јер није налазио на њему никаквог узрока за смрт - међутим, они су одговорили и казали: *"Ми имамо закон и по закону нашем он треба да умре, јер себе Сином Божијим гради"*. А ово говорећи лагали су. Јер, где се у закону налази да треба да умре онај ко је желео да

себе назове сином Божијим, док, свакако, божанско Писмо назива људе боговима и синовима Божијим: "*Ја (Бог) рекох: Богови сте, и синови Вишњега сви.*" (Пс. 81, 6). Говорећи, дакле, "*закон имамо*", лажу, јер тај закон не постоји.

Видиш, драги, да су своју завист и злобу учинили законом. О томе говоре Премудрости Соломонове: "Нека наша сила буде закон праведности", и, "поставимо заседу праведнику" (Пр. Сол. 2, 11, 12), дакле, учинимо нашу моћ законом, и ухватимо праведника у скривену замку. Мада је у Закону и Пророцима писано да Христос треба да дође, да се оваплоти и да умре за живот и спасење света, али, не по намерама ових беззаконика.

Дакле, да се и нама не би десило исто, пазимо на заповести Господа нашег, и да не ходимо ван писаног. А заповести Његове нису тешке, као што говори Јеванђелист Јован. Али, пошто је Господ наш на земљи беспрекорно чинио вољу Оца, ради тога треба да га молимо да нам даје снаге и да нас просвећује да и ми на земљи чинимо свету вољу Његову, као што на небу чине свети Ангели; јер, "*без Њега не можемо чинити ништа*". (Јн. 15, 5). Као што се Ангели без противречења покоравашу свим Божанским наредбама, тако и сви ми људи треба да се покоравашу божанској вољи, која је садржана у Писмима (=у Светом Писму), да би на земљи међу људима био мир, као што је и на небу међу Ангелима, и да бисмо могли са смелошћу да Му говоримо:

Хлеб наш насушни дај нам данас.

ПОГЛАВЉЕ 5

На три начина се хлеб назива насушним (= [??????????]). А да бисмо, када се молимо, знали који хлеб иштемо од Бога и Оца нашега, погледајмо разлику сваког појединачно.

Прво се хлеб насушни назива овај обичан хлеб, телесна храна, који се сараствара (= ??????? ~ ????) у састав (= ? [????) тела, да развија и снажи тело, да не би умрло. Зато не треба да тражимо јела ради раскалашности и уживања тела, за шта апостол Јаков говори: *"Иштете и не примате, јер погрешно иштете, да на уживања ваша трошите"* . (Јак. 4, 3). И опет: *"Наслађивасте се"* , каже, *"на земљи, и живесте раскалашно; ухранисте срца ваша, као на дан заклања"* . (Јак. 5, 5).

Али, и Господ нам говори: *"Пазите на себе да срца ваша не отежају преједањем и пијанством и бригама овога живота, и да Дан онај не наиђе на вас изненада"* (Лк. 21, 34), дан онај последњи.

Тога ради, треба да иштемо само неопходну храну, јер Господ, снисходећи нашој немоћи, заповеда да иштемо само хлеб насушни, а не што је сувишно. У том случају није требало да каже: "Дај нам данас"; а ово "данас", објашњава божанствени Златоуст као *увек* . Дакле, место је усиљено.

Божанствени Максим назива тело пријатељем душе, коју Проповедник поучава да не служи телу обема

ногама; дакле, да нема много старања о њему, него само једном ногом, и то мало пута, да се не би догодило, каже, да се (*тело*) насити и устане на душу, и учини она иста зла која нам чине демони, непријатељи наши.

Чујмо и апостола, који говори: *"А кад имамо храну и одећу, будимо овим задовољни. А који хоће да се богате, упадају у искушење и замку, и у многе луде и погубне жеље, које гурају људе у пропаст и погибао"*. (1Тим. 6, 8-9). [\[1\]](#)

Неко ће, међутим, рећи: пошто нам Господ заповеда да од Бога тражимо неопходну храну, нека дакле седим безбрижан и беспослен, очекујући од Бога да ми да да једем. Томе одговарамо, да је друго брига и старање, а друго рад. А брига је расејаност и узнемиреност ума *за много* (Лк. 10, 41), док је рад, да неко ради, да сеје, дакле, или да се користи другим умећем. Да се не брине, међутим, и не заокупља свој ум, него да сву своју наду и бригу полаже само на Бога, по Пророку Давиду, који говори: *"Пренеси на Господа бригу своју, и Он ће те прехранити"*. (Пс. 54, 23). Бригу животне исхране, дакле. И ако се неко, опет, нада у дела руку својих, или у своје трудове, или у људе, чуће пророка Мојсија, где у закону говори: *"Који иде на рукама (=шапама), нечист је"*, и који има много ногу, нечист је, *"и који иде четвороношке по свему је нечист"*. (3Мој.11, 27;23). Дакле, ко се узда у своје руке нечист је. А, по Светом Нилу, на својим рукама хода, пак, онај ко сву своју наду полаже у руке, дакле, у рукодеље и

своје умеће; четвороношке хода онај који се нада у чулне ствари, и својим умом је посвећен старању о њима; а који има много ногу, јесте онај, који се са свих страна држи за телесне ствари, и који их са обе своје руке и свом снагом својом грли: *"На рукама хода онај који се у руке узда, и који сву наду на њих полаже. Четвороношке, пак, који се узда у чулне ствари, и који бављењем њима сасвим одвлачи владарствено чуло (= ум). А много ногу има онај који се држи телесних ствари, којима је са свих страна окружен, или који се грчевито хвата за телесне (ствари)".* (Беседа о подвижништву, поглавље 14). А Пророк Јеремија проклиње таквог човека, говорећи: *"Да је проклет човек који полаже наду на човека и на њега ослања тело мишице своје (=утврђује на њему своју силу), а од Господа се одвраћа срце његово. А да је благословен човек који се узда у Господа, и биће Господ надање његово"*. (Јер. 17, 5).

Људи, зашто се узалудно узнемиравамо? Пут нашег живота је кратак, као што Пророк Давид говори Богу: *"Гле, педљима си поставио дане моје, и састав (=ипостас) је мој као ништа пред Тобом. Али, све је таштина, сваки човек жив. Заиста, као у слици ходи човек, али се узалуд мете; сабира у ризницу, и не зна коме ће их сабрати"*. (Пс. 38, 6). Дакле, гле Господе, учинио си дане моје толико краткима, колико један длан руке. И састав моје природе је ништа пред вечношћу Твојом. Међутим, не само ја, него и све друго ташто је, и сваки човек који живи на свету. Наравно, у овом животу јадни човек се налази не

истински, него као једна насликана слика. Уз све то, мање - више, узалуд се, узнемирава и у ризнице скупља злато и сребро, а не зна, несрећник, за кога скупља. Призови се памети, човече, и немој да по читав дан као луд трчиш због многих брига, и немој, опет, да увече седиш и рачунаш ђаволске камате и друго, и да готово читав живот твој пролази у рачунима Мамона, дакле у богатству неправде, и да чак ни један слободан сат не налазиш да помислиш на грехе своје, и да плачеш. Зар не чујеш Господа нашег, који говори да *"никоме није могуће два господара служити"* и *"не можете служити Богу и Мамону"*! Да служи, дакле, Богу, а да служи и неправедном богатству. И, зар ниси чуо где говори, за семе које је пало у трње, да се угушило и није донело никакав плод? То јест, да је реч Божија пала у старања и бриге за богатством, и није донела никакав плод спасења? Зар не видиш овог и оног богаташа, који су чинили слично томе што и ти чиниш, док нису сакупили много богатство, а затим га је (= *богатство*) Бог одувао из њихових руку, и изгубили су га, а заједно са њиме изгубили су и ум свој, и сада иду вансебни, као ђавоимани? И праведно им се догодило, јер им је богатство било Бог, и били су умом својим приковани за њега. Дакле, чим је отишао њихов Бог, са собом је понео и ум њихов.

Чуј, човече, Господа нашег, који говори: *"Не сабирајте себи блага на земљи, где мољац и рђа кваре и где лопови поткопавају и краду"*. (Мт. 6, 19-20). Ово треба да чиниш, да од Господа не би чуо онај жалосни глас који је рекао богаташу: *"Безумнице, безумнице, ове ноћи*

тражиће душу твоју од тебе; а оно што си припремио чије ће бити"? (Лк. 12, 20).

Дођимо Богу и Оцу нашем, и сву бригу живота нашег пренесимо на Њега, и Он ће се постарати по речи нашој, као што говори врховни Петар; и приступимо Њему, као што нас и Пророк зове, говорећи:

"Приступите Њему и просветлите се, и лица ваша неће се постидети" (Пс. 33, 5), зато што сте у време невоље остали беспомоћни.

Гле, уз Божију помоћ, рекосмо о једном начину (*поимања*) насушног хлеба.

Друго, хлеб насушни је реч Божија, као што каже Божанствено Писмо: *"Не живи човек о самом хлебу, но о свакој речи која излази из уста Божијих"*. (5Мој. 8, 3; Мт. 4, 4).

Реч Божија је, пак, читаво учење Светог Духа, дакле, цело Божанско Писмо, Старо и Ново. Из овог Писма су као из источника потекли сви Свети Оци и Учитељи наше Цркве, који нас напајају најчистијим пићем богонадахнутог учења свог, чије учење и списе треба да примамо као хлеб насушни, да не би умрла душа наша од глади за речју живота пре но што тело умре, као што се то и Адаму десило, јер је преступио божанску заповест.

Они, пак, који не само да неће да слушају реч Божију, него и друге спречавају, било речима или својим лошим примером, такође и они, који не само да не

сарађују да би се отвориле школе и друга слична дела, преко којих напредују деца Хришћана, него и спречавају оне који хоће да помогну; још и они свештеници који запостављају и не уче своје парохијане ономе што је потребно за спасење, и са њима они Архијереји који не само да не уче своје стадо заповестима Божијим и другим (*стварима*) неопходним за спасење, него и својим лошим животом постају препрека и узрок пропасти најпростијих Хришћана, сви ови ће наследити оно "*уе*"! и "*тешко вама*"! Фарисеја и Књижевника, јер затварају Царство Небеско пред људима, и нити они улазе у њега, нити оне који траже пуштају да уђу. (Мт. 23, 13,14; Лк. 11, 42-44, 46-47).

Ради тога ће као лоши икономи (= управитељи, домаћини) бити лишени старешинства над народом. Треба, пак, и учитељи који уче децу Хришћана, више да их васпитавају добронарављу (= ????????????, добром моралу). Јер, каква је корист ако неко научи граматику и другу наставу из философије, а потом буде неморалан? Какву корист могу да му изазову? Или какав напредак може да учини такав, било у духовним, било у политичким (*стварима*)? Наравно, никакав.

Да Бог, дакле, не би и за нас рекао оне исте речи које је устима Пророка Амоса рекао за Јевреје: "*Гле, долазе дани, говори Господ, и послаћу глад на земљу, не глад за хлебом, нити жеђ за водом, него глад за слушањем речи Господње*". (Амос 8, 11). Они су то, на крају, доживели због свог непокајаног настројења. Да и нама,

велим, не каже ове речи те нам се деси таква најтрагичнија несраћа. Пробудимо се сви из тешког сна равнодушности и нахранимо се речју и учењем Божијим, свако колико може, да не умре душа наша најгорчом и вечном смрћу. Ово је други начин (*поимања*) насушног хлеба, који је толико неопходнији од првог, колико је живот душе неопходнији од живота тела.

Треће, хлеб насушни јесу тело и крв Господњи, који се толико разликују од речи Божије, колико сунце од зрака. У Божанском Причешћу сав Богочовек сунце улази и меша се (= ?????? ~ ????) и сједињује (= ??? ?????) са целим човеком, (*Он*) који осветљује, облистава и освећује све душевне и телесне силе и чула човекова и пресаздаје га из трулежности у нетрулежност.

Због тога, углавном, и из особитог разлога хлебом насушним се назива Божанско Причешће пречистог тела и крви Господа нашег Исуса Христа, јер очувава и одржава суштину (= ? [?? ??) душе, и оснажује је на творење владичанских заповести и сваке друге врлине. Ово је истинска храна душе и тела, као што говори Господ наш: "Тело моје, истинско је јело, и крв моја истинско је пиће". (Јн. 6, 55).

Ако ли неко сумња да се хлебом насушним назива тело Господа нашег, нека чује шта говоре о томе свештени учитељи наше Цркве. Прво, Нисијаца светило - божански Григорије говори: *"Ако ли некада (грешник), као блудни син дође себи, ако пожели очеве хране, ако*

се поврати богатој трпези, на којој је многи насушни хлеб који храни Господње најамнике; а најамници су они који са надом обећања (Царства Небеског) виноград Господњи обрађују". (Слово на његовој хиротонији).

А Свети Исидор Пелусиот говори: "Молитва, коју је Господ предао (=учио), ништа земаљско нема, већ све небеско и душекорисно, па и оно што се чини малим и чулним: а свакако, ради се о божанској речи, по мишљењу мудрих отаца, која бестелесну душу храни, и сараствара се и смешта, на неки начин, у њену суштину (= ? [????), зато се назива насушним, јер назив суштине више одговара души, неголи телу".(=*Посланица 281, други део*).

Божанствени Кирило Јерусалимски, пак, говори: "Обичан хлеб није насушни, док овај Свети хлеб јесте насушни, и насупрот оном, овај суштину душе изграђује. Овај хлеб се предаје у сав твој састав на корист тела и душе". (Катихеза 5).

Божанствени Максим говори: "Прихватимо, пак, који тако по молитви живимо, да је хлеб насушни и животворни за храну душа наших, и за одржање дарованог нам благостања, по речи коју је казао: "Ја сам хлеб који сиђе с неба, и који живот свету даје, и нама који се хранимо то бива, увек сходно врлини и познању које имамо".(*тумачење молитве Оче наш*).

А Јован Дамаскин каже: "Овај хлеб је првина будућег хлеба, који је насушни (и увертира будућег века); а

насушни, пак, значи или будући, тј. (хлеб) будућег века, или онај који узимамо за одржање наше суштине; и да није тако, и да јесте, очигледно је реч о телу Господњем". (Књ. 4, поглавље 14). У вези са тим и Свети Теофилакт каже: "Тело Христово је хлеб насушни, за који молимо да се без осуде причешћујемо". (Тумачење Јеванђеља по Матеју, поглавље 6).

Будући да Оци говоре да се Тело Господње назива хлеб насушни, не искључују обичан хлеб који се даје ради састава нашег тела; јер и он је дар Божији, и , по Апостолу, ниједно јело није презрено ни забрањено, када се са благодарењем Богу узима и једе: "Ништа није за одбацивање када се прима са захвалношћу". (1Тим. 4, 4)

Међутим, пошто се , пак, и овај обичан хлеб погрешно назива насушни, не углавном зато што снажи само тело а не душу, већ углавном и уопште хлебом насушним се назива тело Господа нашег и реч Божија, јер снаже душу и тело (као што се то многим својевремено догодило, као Пророк Мојсије, који је четрдесет дана и ноћи постио не једући телесне хране. Такође и Пророк Илија, четрдесет дана, а у новој благодати (=Новом Завету, прим. прев.) многи свети су много пута, без хране живели само речју Божијом и Светим Причешћем, за много дана). Зато је нама који смо се удостојили да кроз Свето Крштење примимо духовно препорођење, неопходно да ту духовну храну стално једемо, са топлом љубављу и скрушеним срцем, да

бисмо живели духовни живот и да се чувамо неоштећени од отрова духовне змије, ђавола. Јер и Адам, да је од ове хране јео, не би умро двоструком смрћу душе и тела. (5Мој. 4, 24).

Треба да једемо овај духовни хлеб, али не без припреме, јер се Бог наш назива огњем који спаљује. И оне који једу Владичанско тело и пију пречисту крв са чистом савешћу уз истинску исповест, очишћује, просвећује и освећује. Тешко, пак, онима који се недостојно причешћују неисповеђени, јер Свето Причешће спаљује и штети душе и тела њихова, као што се десило и ономе, који је ушао на свадбу, како говори Свето Еванђеље (Мт. 22, 11-12), немајући одело достојно свадбе, дакле дела и плодове достојне покајања.

Они, пак, који слушају сатанске песме, безумне разговоре, празнословља и друге такве смешне ствари, нису достојни да слушају реч Божију. Као и они који живе у греху, они не могу да се причесте и да се насладе бесмртног живота, кога је узрок Свето Причешће, јер се њихове душевне силе умртвљују жалцем греха. Јер, као што удови човечији, уколико су причастиви животној сили, примају и живот од душе; ако, међутим, неки уд иструне или се сасуши, не прима више живот, јер животно сила не пролази у мртве удове, тако и душа живи уколико прима од Бога животно силу, а пошто згреши и постане непричастива животној сили, тада јадна умире смрћу душевном, а са

временом пошто и тело умре, цели несретни човек губи се у вечном паклу.

Казали смо, дакле, трећи и последњи начин на који се хлеб назива насушни, који нам је толико неопходан и користан, колико нам је неопходно и корисно и Свето Крштење. Због тога треба да хитамо и често приступамо Божанским Тајнама, да се причешћујемо овим хлебом насушним, који иштемо од Бога и Оца нашег, са страхом, истовремено и љубављу, када се већ каже *данас*. *Данас*, пак, три ствари значи. Прво, значи сваки дан, друго, цели живот сваког човека понаособ, и треће, цели овај овдашњи седмични век. У будућем веку не постоји *данас* и *сутра*, већ је читав тај век један вечни дан. Знајући, дакле, Господ наш, да у Аду нема покајања, и да је немогуће да после Светог Крштења као људи не грешимо, ради тога нас учи да говоримо Богу и Оцу нашем:

И опрости нам дугове наше, као што и ми опраштамо дужницима својим.

ПОГЛАВЉЕ 6

Пошто је и горе навео за Свети Хлеб Светог Причешћа, да се не би свако усуђивао причешћивати се једноставно и било како, без припреме, због тога нам сада говори да прво треба да се измиримо са Богом и браћом нашом, и да тада прилазимо Божанским Тајнама, као што на другом месту каже: *"Ако, дакле, принесеш дар свој жртвенику, и онде се сетиш да брат твој има нешто против тебе, остави онде дар*

свој пред жртвеником, и иди те се најпре помири са братом својим, па онда дођи и принеси дар свој" . (Мт. 5, 23-24).

Уз то Господ наш овим речима молитве образлаже и друге три ствари. Прво, оне који имају врлину подстиче да буду смиреноумни, као што на другом месту говори: "Тако и ви, када учините све што вам је заповеђено, говорите: Ми смо непотребне слуге, јер смо учинили што смо дужни учинити". (Лк. 17, 10). Друго, саветује оне који после Крштења греше да не падају у очајање. И треће, овим објављује да жели и воли да један према другом будемо сажалјиви и милостиви, јер ништа друго више не уподобљава човека Богу колико милосрђе. Због тога, како желимо да се Бог односи према нама, тако и ми треба да се односимо према браћи нашој. И да нико не говори: "Тај ми је много згрешио и не могу да му опростим. Јер, ако се помислимо колико ми сваког дана, сата и трена Богу грешимо и Он нам опрашта, толико много и неупоредиво више од сагрешења браће наше; самопранда (? [??????????????) Божија управо хоће да упореди и покаже сличним, са једне стране, наша (сагрешења) са безброј таланата, а са друге, (сагрешења) наше браће са сто динара, који су ништа наспрам наших (сагрешења). Према томе, уколико опраштамо браћи нашој у малим и ситним стварима у којима су нам криви, не само устима, како уобичавају многи, већ из свег срца - и Бог нама, наравно, опрашта велике и небројане ствари за које смо му криви. Уколико, пак, не опраштамо сагрешења

нашој браћи, никакве користи немамо од других врлина, за које мислимо да их имамо.

Зашто кажем да немамо користи од својих врлина? Ни греси наши не могу да нам буду опроштени, као што Господ одлучује говорећи: "Ако ли не опростите људима сагрешења њихова, ни Отац ваш неће опростити вама сагрешења ваша". (Мт . 6, 15). Опет, о ономе који није хтео да опрости свом другару робу, говори: "Зли слуго, сав дуг онај опростио сам ти, јер си ме молио. Није ли требало да се и ти смилујеш на свога другара, као и ја на те што се смиловах? И разгњеви се господар његов, и предаде га мучитељима док не врати све што му је дуговао. Тако ће и Отац мој небески учинити вама, ако не опростите сваки брату својему од срца својих сагрешења њихова". (Мт. 18, 32-34).

Многи говоре, да се преко Светог Причешћа опраштају греси. Други, пак, противећи се говоре, да се не опраштају, него само преко исповести. Ми, међутим, кажемо да је припрема исповешћу и исправљањем неопходна за отпуштење грехова, (али неопходна је) још и употреба Светог Причешћа, дакле Свето Причешће, будући да не можемо ни једноме ни другоме да придамо сву (*важност*). Као што је прљавој хаљини, пошто се опере, потребна и топлота сунца да би је осушила од влаге, јер ако остане мокра трули и човек не може да је обуче; или као рану, пошто је неко очисти од црва и одсече што је иструлело, не може да је остави без мелема, исто тако и грех, пошто се опере и очисти исповешћу, и исправљањем се одсеку

његове трулежи, неопходно је и Свето Причешће да би га сасвим сасушило и као мелем излечило; јер опет долази у прво стање и човеку буде потоње горе од првог, као што говори Господ. (Мт. 12, 45).

Зато је неопходно да исповешћу предочишћујемо себе од сваке прљавштине и свакако од злопамтивности, и да тада прилазимо Божанским Тајнама. Јер, као што је љубав пуноћа и савршење читавог закона, тако је злопамтивост и мржња поништење и одбацивање читавог закона и сваке врлине. Желећи да представи злобу злопамтивих писаца Прича говори: "Путеви злопамтивих воде у смрт". (Прич. 12, 28), и опет: "Који злопамти безаконик је". (Прич. 21, 24). Дакле, злопамтиви трче и завршавају смрћу. Да.

Овај горки квасац злопамћења имао је у себи и несрећни Јуда и због тога је тада, пошто је узео залогај, у њега ушао сатана. (Јн. 13, 27). Уплашимо се, браћо, осуде и пакла злопамћења и опраштајмо браћи нашој, било и да су нам криви, не само када желимо да се причестимо, него и увек, као што нам заповеда Апостол говорећи: "Сунце да не зађе у гневу вашем", дакле, када сунце залази да вас не затиче у гневу и мржњи према брату вашем. И опет говори: "Не дајте места ђаволу" (Еф. 4, 26), дакле, не пуштајте ђавола да улази у ваше речи, да бисмо са смелошћу могли да говоримо и остатак молитве.

И не уведи нас у искушење

ПОГЛАВЉЕ 7

Господ наш нам са једне стране поручује да молимо Бога и Оца нашег да нас не уведе у искушење, а са друге Пророк Исаија у име Божије говори: "Ја, који сам створио светлост и саздао таму, који саздајем мир и градим зло". (Ис. 45, 7). И Пророк Амос попут тога: "Хоће ли бити несрећа у граду, коју Господ није учинио"? (Ам. 3, 6).

Због ових речи, дакле, многи од неуких и неутврђених падају у разне помисли о Богу. Да нас, тобоже, Бог доводи у искушење. Зато нам апостол Јаков разрешава недоумицу говорећи : *"Ниједан кад је кушан да не говори: Бог ме куша ; јер Бог је непријемчив за кушање злом, и Он не искушава никога, него свакога искушава сопствена жеља, која га маме и вара"*. (Јак. 1, 13-14).

Искушења се људима дешавају на два начина. Један је, пак, пожудан (=] ????????) , и због тога бива нашом вољом и, истовремено сарадњом демона, док је други жалостан и болан, и зато нам се чини горак, јер бива без наше воље; том начину садејствује ђаво.

Ова два начина искушења Јеврејима су практично уследила. Будући да су они својом вољом изабрали искушење пожуде, злоупотребили су богатство, славу, и слободу, и пали у идолопоклонство. Због тога је Бог допустио да дође на њих све супротно, дакле, сиромаштво, срамота, ропство, и остало. И истим тим залима их страши да би се вратили у покајање.

Различне врсте казни Божијих Пророци називају зла и зло, као што смо горе казали, јер све што људима

изазива бол и злопаћење људи уобичавају да називају зла, која у истину нису таква, него се таквим чине суду људском; дешавају се, пак, не по претходној, већ по потоњој вољи Божијој, ради наказања и добра људског.

Док, Господ наш, спајајући први начин, дакле пожудан, са другим, дакле, горким и тескобним, назива оба једним именом - искушење, јер се преко њих искушава и испробава настројење човека. Да бисмо, међутим, то боље разумели, требало би да знамо, да се ствари деле на три (категорије), на добре, лоше и средње. А добре су: целомудреност, милостивост, праведност, и све такве које никада не могу да постану лоше. Лоше су, пак: блуд, нечовечност, неправедност, и све друге сличне, које никада не могу да постану добре. Док су средње: богатство и сиромаштво, здравље и болест, живот и смрт, слава и беславље, сласт и бол, слобода и ропство, и друге сличне, које се никад не називају добрим, а ни лошим, и настројење човека их употребљава како жели.

Људи средње деле на два, и једне називају добрим, јер их воле, као на пример богатство, славу, уживање и остале; друге, пак називају лошима, јер их не воле, као сиромаштво, бол, срамоту, и њима сличне. Ради тога, ако волимо да нам не дођу оне за које мислимо да су лоше, не чинимо оне које су истински лоше, као што нам саветује Пророк: "Не дај ноzi твојој да се спотиче, нити ће задремати чувар твој". (Пс. 120, 3). Дакле, о, човече, немој ходити ни у једно зло ни у један грех, и

наравно, Анђео који те чува, неће допустити да ти се деси никакво зло.

Говори, пак, и Исаија: "Ако хоћете и послушате ме, добра земаљска јешћете; а ако нећете и не послушате ме, нож ће вас појести". (Ис. 1, 19-20). Дакле, ако хоћете да послушате моје заповести, уживаћете у добрима земаљским, ако ли не желите да ме послушате, усмртиће вас мач непријатеља ваших. И опет, ако не слушамо, говори нам истим Пророком: "Ходите у светлост огња свога, и у пламен који сте запалили". (Ис. 50, 11). Дакле, идите у ватру и огањ злих и пакла, коју сте запалили својим гресима.

А ђаво се, пак, против нас прво бори искушењем пожуде, јер зна да се лако приклањамо њему, и уколико нађе нашу вољу послушном његовој вољи, удаљује нас од благодати Божије која нас чува, и тада од Бога тражи дозволу да подигне против нас горко искушење, дакле, тескобу и несреће, да би нас, из велике мржње према нама, потпуно уништио, и да би помоћу многих несрећа учинио да паднемо у незнађе. Уколико, пак, не нађе нашу вољу да следи његову вољу, тј. да чинимо искушење пожуде, опет подиже друго, не би ли уз помоћ многих тескоба успео да нас присили да чинимо његову злу замисао.

Зато нам Апостол Петар поручује говорећи: "Будите трезвени и бдите, јер супарник наш ђаво као лав ричући ходи, и тражи кога да прождере". (1Пет. 5, 8). Бог му то допушта, или по дозволи, ради испробавања, као код праведног Јова и код других светих, као што то говори

Господ својим ученицима: "Симоне, Симоне, ево вас заиска сатана да вас вије као пшеницу". (Лк. 22, 31), или по допуштењу Божијем, као код Давида, због греха који је учинио, и код Апостола Петра због преузношења, или по остављању од Бога, као код Јуде и код Јудејаца.

Прва искушења, по дозволи Божијој, која се дешавају светима, долазе од зависти ђавола, да би се свети показали праведни и савршени и да би још више просијали као они који су победили противника. По допуштењу, пак, бивају ради спутавања и одсецања греха, који је учињен, или се чини, или ће бити учињен. Док, по остављању од Бога, имају за узрок грешни живот човека и његово зло настројење, и бивају ради његове коначне пропасти.

Ми, дакле, не само да бисмо требали да у себи, као од отрова лукаве змије, бежимо од сладострасног и грешног начина искушења него, ако и без наше воље дође, да га уопште не примамо. У телесна искушења, пак, да гордошћу и дрскошћу не уваљујемо себе ризикујући, а да молимо Бога да нам она не дођу, ако је Његова воља, и да му благоугодимо без искушења. Ако ли дођу, да их примамо са сваком благодарношћу и радошћу, као велике дарове. Само то да молимо, да нас оснажује да победимо кушача до краја, јер то објављују речи *"и не уведи нас у искушење"*, да нас не остави, дакле, да побеђени паднемо у ждрело духовне аждаје. Као што нам на другом месту Господ говори: "Бдите и молите се да не паднете у искушење". (Мт. 25, 41).

Дакле, да не будете побеђени од искушења, јер дух је бодар, али је тело слабо.

Међутим да нико ко чује да треба да избегавамо искушења, не измишља изговоре за грехе и, када дођу искушења, да не истиче да је болестан и друго слично. Јер ако се у време нужде уплаши искушења и не супротстави се, одриче се истине. На пример, ако дође време да неко буде мучен за веру, или да се одрекне истине, или да остави праведност или милостивост, или неку другу заповест Христову, ако се, рецимо, преда ради страха од телесног искушења, и храбро се не супротстави, нека зна такав, да нема удео са Христом, и узалуд се назива Хришћанином, ако се не покаје са горким сузама. Јер није подражавао истинске Хришћане, дакле мученике, који су пострадали вере ради, божанственог Златоустог, који је пострадао праведности ради, Преподобнок Зотика, који се намучио милосрђа ради, и многе друге које није време да спомињемо, који су претрпели премнога страдања и искушења закона ради и заповести Христових ради, које и ми треба да чувамо, да би нас ослобађале, не само од искушења греха, већ и од лукавог, по молитви:

Но избави нас од лукавог

ПОГЛАВЉЕ 8

Лукави је, по превасходству, сам ђаво, јер он је узрочник и породитељ сваког греха и творац сваког искушења, од чијег се дејства и подмуклости учимо да молимо Бога да нас ослободи, верујући да нас неће

пустити да будемо искушани преко наших снага, као што говори Апостол: "него ће учинити са искушењем и крај, да можете поднети". (Кор1. 10, 13). Дакле, Заједно са искушењем даће нам и снагу да га можемо поднети. Неопходно је, међутим, да не заборавимо да му са смирењем кличемо:

Јер је Твоје Царство и сила и слава у векове. Амин.

ПОГЛАВЉЕ 9

ЕПИЛОГ

Знајући, Господ наш, да је људска природа као маловерна увек ослабљена, теши нас говорећи: Будући да имате таквог Оца и Цара, силног и преславног, не сумњајте у све што у своје време иштете од Њега, само немојте да заборавите да му досађујете, као што је она удовица досађивала безаконим судији, говорећи Му: Господе избави нас од нашег противника, јер је Царство Твоје непролазно, сила непобедива и слава недокучива. Као силан Цар, наређујеш и кажњаваш непријатеље наше, као преславни Бог, прослављаш и величаш оне који Тебе славе, и као човекољубиви и брижни Отац, љубиш и волиш оне који су се Светим Крштењем удостојили да постану синови Твоји и да те из свег срца воле, сада и увек и у векове векова. Амин.

Епилог Господње молитве

Цела Господња молитва се, пак, дели, са једне стране, на девет делова, према девет чинова Анђела небесних, јер читава ова молитва узводи човека у занимање и

достојанство Анђела; а са друге, на три (дела): на увод или пролог, на седам молби и на епилог; јер Бог је три Личности, Отац, Син и Свети Дух; јер је три реда праведних по причи о семену: једни доносе плодове по сто, други по шездесет а трећи по тридесет; јер су три сагледавања (???????) по Оцима, сагледавање чулних створења, сагледавање умних (=духовних), и сагледавање Свете Тројице; јер су три врсте дрвета биле у рају, с једне стране да живи добро, а са друге, да живи добро и вечно. И због још многих других ствари које су означене тојичним бројем.

Погледај, пак, драги, чудесну премудрост Господа нашег, који, будући да зна да три ствари спасавају човека: вера, пракса (= дела) и теорија (=сагледавање), (јер прво неко верује по чувењу ([?? [??? ~ ??), друго извршава заповести путем праксе, и треће, бива удостојен сједињења са Богом духовним (=умним) чулом и вешћу кроз сагледавање, дакле сагледатељном вером окуша оно исто што је вером по чувењу поверовао); јер то Господ зна, кажем, и чудесном премудрошћу је саставио ову Господњу молитву. Увод је, пак, почео од поглавља теологије и утемељио га на вери. Потом је додао молбе које се односе на праксу и извршавање заповести, док је епилог, опет, запечатио истим поглављем теологије и вере, јер Он је Алфа и Омега, почетак и свршетак спасавајућих се верних.

У молитви је, пак, а не у другој врлини, садржао Господ ово учење: прво, јер је названа час и време, јер су га Апостоли замолили да их научи како да се моле,

друго, јер се свака врлина молитвом постиже; и ако неко тачно проучи, наћи ће и љубав, која је врхунац свих врлина, праћена увек молитвом; молитва љубављу почиње и савршава се, и опет, љубав се молитвом оснажује и савршава.

Довољно је оволико колико смо написали о Господњој молитви, као о припреми (за причешће) . Сада је, пак, време да уз помоћ Божију проговоримо и о сталном Причешћу, као што смо у уводу књиге обећали.

Са грчког превео Дејан Ристић [1.Мој_19:20](#)
[2.Мој_13:17](#) [Псал_124:7](#) [Псал_125:3](#) [Јер_29:11](#)
[Лк_22:32](#) [Дап_27:44](#) [2.Пт_2:9](#)

[1] Ово не значи да неко целог живота треба да има исту одећу и покривало, него да, када се исцепа она коју користи, припреми другу.